

PROSTOVOLJNO DELO MLADIH

Marta Vodeb Bonač

Pomoč otrokom s težavami

V svojem referatu želim prikazati vlogo, organizacijo in vodenje prostovoljnega dela v Svetovalnem centru, ki smo ga razvili v zadnjih dvanajstih letih kot alternativno obliko dela ob diagnostično-svetovalnem delu z otroki in starši.

Gre torej za pomoč prostovoljcev - študentov otrokom s težavami, ki so obravnavani ambulantno pri psihologu, specialnem pedagogu, psihiatru, socialnem delavcu ali drugem strokovnem delavcu.

1. Kdo so otroci, ki potrebujejo pomoč

Iz analize družinskih razmer pri otrocih, ki jim organiziramo pomoč prostovoljnega delavca, je razvidno, da gre v večini primerov za na nek način posebno težavne okoliščine, v katerih otroci odrasčajo; družina je na primer prizadeta zaradi dolgotrajne bolezni družinskega člana ali alkoholizma, pogost problem so adaptacija družine v novem okolju, nizek materialni status, zgodnja ločitev otroka od staršev zaradi nerešenega stanovanjskega vprašanja itd.

Za ustrezne psihosocialne razmere so prikrajšani nekateri otroci iz nepopolnih družin, družin razvezanih staršev, družin mater samohranilk, otroci, katerih starši so preveč zaposleni z lastnimi psihičnimi težavami ali z izpolnjevanjem svojih socialnih vlog.

Dalje potrebujejo pomoč prostovoljca otroci s specifičnimi učnimi težavami, lažje telesno prizadeti otroci (na primer naglušni, slabovidni, spastiki) in družine s težje prizadetimi otroki.

2. Namen pomoči

Omejujem se samo na namene prostovoljnega dela za uporabnike. Nameni pomoči so naslednji:

- a) učna pomoč;
- b) osebna pomoč;
- c) pomoč otroku ali družini v kriznih situacijah.

a/ Učna pomoč je namenjena predvsem otrokom s specifičnimi učnimi težavami. Gre za težave, ki jih imajo povprečno nadarjeni otroci pri nekaterih predmetih, na primer pri matematiki, angleščini ali slovenščini. Pouk v šoli je premalo individualiziran, da bi lahko bili ti otroci kljub svojim težavam uspešni.

Starši so navadno do otrokovih težav preveč nestrpni. Neuspeh otroka je tudi neuspeh staršev in povzroča občutke strahu, tesnobe, krivde. Zaradi takega emocionalnega doživljanja starši otrokom ob premagovanju učnih težav ne morejo ustrezno pomagati.

Prostovoljci so tu v drugačnem položaju. Sami imajo navadno ugodne izkušnje v zvezi s šolsko uspešnostjo in niso tako emocionalno vpleteni v konkretno situacijo. Zato ob nudenju pomoči otroku lažje ustrezno reagirajo, zbujajo zaupanje v lastne moči in sposobnosti za premagovanje težav, nudijo otroku povratno sporočilo, ki je v skladu z realnostjo.

b/ Osebna pomoč pomeni sprejemajoč, osebni odnos, čustveno podporo, spoštovanje otroka, razumevanje njegovih potreb ter upoštevanje njegovih

želja in interesov. Prostovoljci so otrokom blizu po letih, statusu, nekaterih življenjskih izkušnjah. Cilj prostovoljca ni, da bi otroka ali družino spreminjal; vključuje se vanjo, kolikor mu ta sama dopušča, in je otrokov odrasli partner pri igri in delu.

Komponenta osebne pomoči se izraža v različnih dejavnostih: ob učenju, rekreacijskih in zabavnih igrah, ob obisku gledališča, ogledu filma, lutkovne predstave, na izletih... Za mnoge od otrok so to prva in enkratna osebna doživetja.

Na sestankih s prostovoljci vsako leto znova ugotavljamo, da nekaj otrok še nikoli ni bilo v kinu, da nimajo lastnih igrač, da nimajo družbe vrstnikov, da so ure in ure zaklenjeni v stanovanju, da se vsi njihovi izleti končajo v prvi gostilni ipd.

c/ Pomoč otroku ali družini v kriznih situacijah: Nepoklicni prostovoljni delavec večkrat nastopa v vlogi posrednika med otrokom in starši, otrokom in šolo ali družino in strokovno ustanovo. V situacijah, kot so na primer nenadna bolezen v družini, kriza zaradi ločitve, šolski neuspeh ipd., prostovoljci pogosto odigrajo pomembno vlogo pri organiziranju stvarne pomoči (na primer pri organiziranju varstva otroka, pri informiranju prizadetih o različnih možnostih reševanja težav ipd.) in po potrebi vlogo zaupnega sogovornika, ki ni sorodnik, prijatelj, sosed, niti strokovni delavec.

Nekatere krize so takšne, da stvarna pomoč ni potrebna. V takem primeru je lahko cilj predvsem osebna pomoč.

Primer: Otrok se je po razvezi staršev skupaj z materjo preselil k materinim staršem. Glede varstva je bila mati naenkrat v boljšem položaju kot prej. V manj ustreznem položaju pa je bila v psihološkem smislu. Vrnila se je nazaj v lastno družino, ki jo je ovirala pri izpolnjevanju materinske vloge, ni ji dopuščala nobene samostojnosti, njen odnos z otrokom je obravnavala kot neustrezen ipd. V tej novi situaciji sta mati in otrok potrebovala predvsem osebno pomoč.

3. Organizacija akcije

Preden začnemo s pridobivanjem in usposabljanjem študentov - prostovoljcev, vzpostavimo ali obnovimo formalni dogovor z institucijami, ki jih prostovoljci kot študenti obiskujejo. Tak formalni dogovor je lahko sporazum o sodelovanju, kjer obe instituciji opredelita skupne interese, naloge in način izvajanja določene akcije.

Akcijo nadaljujemo s pridobivanjem študentov - nepoklicnih prostovoljnih delavcev.

Načini pridobivanja bodočih prostovoljcev so formalni in neformalni. Med prve spadajo obvestila o akciji* na oglasnih deskah fakultet ali obvestila profesorjev na predavanjih, v drugo obliko obveščanja pa sodijo osebni stiki med študenti, nepoklicnimi prostovoljnimi delavci ali profesorji in drugimi, ki v akcijah že sodelujejo.

Kandidati, ki se odločijo za nepoklicno prostovoljno delo, pridejo najprej na informativni razgovor v Svetovalni center. V tem pogovoru jih seznamimo s cilji, namenom, metodami, vsebino in učinki dela. Takoj zatem se vključijo v začetni izobraževalni program (tri predavanja), v katerem se seznajajo:

- z različnimi možnimi področji dela (na primer individualno delo z otroki, ki imajo učne težave, skupinsko delo - organizirajo ga nekatere šole - z otroki, ki imajo psihosocialne težave, pomoč družinam s težje prizadetimi otroki...);
- z osnovnimi vrstami težav pri otrocih;
- s tem, kako naj vzpostavijo prvi stik z otrokom in družino.

Hkrati s pridobivanjem in začetnim usposabljanjem prostovoljcev poteka v Svetovalnem centru izbor otrok, za katere strokovni delavci (psihologi, defektologi) predvidevajo pomoč prostovoljcev. Strokovni delavec, ki želi v strokovno obravnavo otroka vključiti še pomoč prostovoljca, izpolni posebno prijavnico* z osnovnimi podatki o otroku in vrsto otrokovih težav ter jo izroči koordinatorju prostovoljnega dela. Ta zbere imena otrok in vabi starše na skupinski razgovor. Informira jih o namenu in načinih pomoči. Otroka o predvideni pomoči prostovoljca seznani strokovni delavec, ki vodi obravnavo. Zelo pomembno je, da so cilji pomoči in način dela staršem že od vsega začetka jasno predstavljeni. Nekateri starši si pomoč otroku predstavljajo po svoje in poskušajo od prostovoljca doseči, da se prilagodi njihovim načinom ravnanja. V razgovoru s starši jasno okvirmo opredelimo kraj, čas in način dela.

Kraj: Če otrok doma nima ustreznega prostora zase, kjer vsaj nekaj časa ni moten, organiziramo pomoč prostovoljnega delavca v šoli ali Svetovalnem centru.

Čas: Staršem povemo, da bo prostovoljec prihajal najmanj enkrat na teden za dve šolski uri. Svetujemo jim, naj v razgovoru s prostovoljcem in otrokom poskušajo najti vsem ustrezen čas. Včasih tu prihaja do težav, ker imajo starši in otroci turnuse, študenti pa predavanja ves dan.

Način dela: Odvisen je od otrokovih težav. Kadar gre za učne težave,

* Priloga 1.

* Priloga 2.

staršem povemo, da prostovoljec ni instruktor, da z otrokom ne bo delal le "za šolo", ampak bosta skupni čas porabila za različne aktivnosti, ki so za otroka prav tako potrebne in koristne. Vsem staršem povemo, da prostovoljno delo ni plačano, in tudi, kdaj predvidoma bi se prostovoljni sodelavec lahko oglasil v družini. Ob koncu razgovora starše vprašamo, ali so pripravljeni sprejeti tak način pomoči za svojega otroka.

Po razgovoru s starši organiziramo skupinski razgovor s prostovoljci. Razgovor je namenjen predstavitvi otrok, ki potrebujejo pomoč. Poleg koordinatorja akcije se razgovora s prostovoljci udeležijo še tisti strokovni delavci, ki so za obravnavane otroke predlagali pomoč prostovoljca. Predstavitvev otroka je kratka.

Vsebuje:

- osebne podatke (ime, priimek, starost, spol, stanovanje, šola);
- podatke o vrsti otrokovih težav (učne, čustvene, vedenjske);
- podatke o tem, kakšno pomoč otrok potrebuje (učno, osebno...);
- podatke o tem, kdo otroka obravnava v Svetovalnem centru.

Študenti pri izbiri otroka navadno upoštevajo:

- lastne nagibe (nekateri raje delajo z mlajšimi otroki, drugi s starejšimi, eni s fanti, drugi z deklicami, eni se lažje odločijo za pomoč pri učenju, drugi za osebno pomoč itd.);
- kraj otrokovega bivanja (večina študentov je zainteresiranih, da stanuje otrok čim bliže njihovemu bivališču);
- način predstavitve otrokovih težav.

Ko se odločijo za enega izmed predstavljenih otrok, študentje sklenejo pismeni dogovor o sodelovanju.* S tem se obvežejo, da bodo otroka obiskovali najmanj pol leta. V praksi opažamo, da tretjina študentov nadaljuje s pomočjo istemu otroku tudi naslednje leto ali še dlje.

Po predstavitvi otrok pridejo študentje na individualni razgovor h koordinatorju akcije. Navadno se želijo še podrobneje dogovoriti o prvem stiku z otrokom in družino, o tem, kako naj ob prvem obisku v družini delajo, o čem naj se pogovarjajo, česa naj se izogibajo ipd.

Otroku in družini se najavijo pismeno ali po telefonu.

Ko je kontakt vzpostavljen, prihajajo v družino najmanj enkrat na teden po dve šolski uri v času od januarja do junija tekočega leta.

4. Usposabljanje in vodenje prostovoljcev

Hkrati z delom, ki se je začelo, poteka nadaljnje usposabljanje in vodenje študentov. Vsakih 14 dni prostovoljci obiskujejo predavanja, ki so tematsko izbrana tako, da jim širijo teoretski okvir znanja in jih usposabljaajo za praktično delo.

Ciklično, prav tako vsakih 14 dni, pa prihajajo študentje na skupinske razgovore, kjer poročajo o svojem delu, posredujejo svoja opažanja, iščejo usmeritve za naprej.

Posebno pomembna pri vodenju je podpora študentom. Prostovoljni sodelavec, ki se angažira v delu z otrokom, mora dobiti občutek, da je strokovni delavec, ki vodi prostovoljno delo, pripravljen sprejeti in razumeti tudi tiste čustvene sestavine odnosa med otrokom in prostovoljnim delavcem, ki izhajajo iz kake globlje motivacije.

Ob predstavitvi otroka neka prostovoljka na primer pravi: Tega bom pa prevzela jaz, ker sem kot otrok doživela podobne težave (šlo je za prizadetost otroka ob ločitvi staršev). Prostovoljka ob tej izjavi sploh ni razmišljala o tem, kaj pomeni pomoč takemu otroku, niti o tem, iz kakšnih globljih motivov se odloča za delo prav s tem otrokom. To pa ob ustreznem vodenju lahko osvesti pozneje.

Naloga prostovoljca je, da spoznava in sprejema svoje motive za delo, svojo vlogo in položaj, naloga strokovnega delavca, ki skupino vodi, pa je, da se mu ob tem nudi ustrezno psihološko pomoč. Kadar ta ne zadostuje, mora strokovni delavec uporabljati drugačne tehnike: obnavljati pravila oziroma dogovore, opozarjati na strukturo vlog in odnosov ipd.

Do takih razgovorov prihaja takrat, kadar prostovoljec zaradi lastnih nerazrešenih problemov ni pripravljen oziroma sposoben upoštevati dogovora o sodelovanju.

Primer: Za deklico štirinajstih let smo predvideli kot potrebno učno in psihosocialno pomoč. Odraščala je v enem od mladinskih domov, starša nista bila sposobna skrbeti zanjo. Mati je psihiatrični bolnik, oče pa alkoholik. Deklica je povprečno sposobna, ob polletju 8. razreda pa je imela tri nezadostne. Potrebovala je učno pomoč, da bi uspešno končala osemletko in se lahko vključila v ustrezno usposabljanje za poklic. Hkrati je deklica potrebovala intenzivno osebno pomoč in podporo. Prostovoljec je bil ob prvem razgovoru o deklici seznanjen s cilji pomoči. Pozneje pa je skušal učno pomoč popolnoma zanemariti in se je ob tem skliceval na lastne ideološke predpostavke o prostovoljnem delu. Ker se ni bil pripravljen osvestiti o lastnih motivih za tako ravnanje, smo morali v pogovorih z njim vedno znova obnavljati pravila oz. dogovore, ki jih je sprejel ob vzpostavitvi odnosa.

5. Zaključek akcije

Ob zaključku akcije ponovno vabimo na razgovor starše in nepoklicne prostovoljne delavce. Razgovor je namenjen evalvaciji dela.

Starši pri otrocih najpogosteje ugotavljajo spremembe v socialnem funkcioniranju (večja samostojnost, večja komunikativnost, večja stopnja samozaupanja, trajnejše izboljšanje razpoloženja...). Pomoč prostovoljca doživljajo kot razbremenitev. Ob tej razbremenitvi se pogosto izboljša tudi odnos med otrokom in starši. Mnogim staršem pomeni prihod prostovoljca v družino nekakšno povezavo z zunanjim svetom.

Prostovoljci v teh razgovorih navadno poudarjajo pomen praktičnih izkušenj za nadaljnje delo z ljudmi in osebno zadovoljstvo ob angažiranju v humanitarni akciji.

6. Problemi, dileme, razvojne perspektive

Eden izmed problemov, ki ga ugotavljamo pri tej obliki prostovoljnega dela, je, kako zagotoviti večjo kontinuiteto dela. Študenje, posebno če so iz drugih krajev, ne morejo prevzeti pomoči otrokom za več kot eno leto. V večini primerov pa je pomoč potrebna daljši čas.

Ena izmed možnih rešitev bi bila ta, da bi začeli kot prostovoljce vključevati ljudi iz otrokovega neposrednega okolja. V tem primeru tudi ne bi bilo potrebno, da je strokovna institucija center in iniciator solidarnostne akcije, ampak bi imela bolj vlogo mentorja te dejavnosti.

V praksi ugotavljamo, da bi bilo potrebno izdelati tipologijo problemov in problemskih situacij, za katere je indicirana pomoč prostovoljca. Tako se lahko namreč kaj hitro zgodi, da nepoklicni prostovoljni delavec na željo strokovnjaka rešuje probleme, ki niso problemi, ali pa probleme, ki jim ni bil nihče kos in lahko pričakujemo, da jim tudi študent ne bo.

Seveda pa je treba paziti, da se nepoklicno prostovoljno delo preveč ne institucionalizira in da se s tem ne izgubijo bistvene značilnosti tega alternativnega odnosa, predvsem pa, da institucija s prostovoljci ne manipulira.

Za prostovoljno delo je zainteresiranih vedno več institucij in posameznikov. S širjenjem tega dela pa je potrebno zagotoviti sistematičnejše usposabljanje strokovnjakov, ki bi strokovno in organizacijsko vodili te akcije, prav tako pa je potrebno iskati nove metode dela in nove organizacijske oblike.

Priloga 1

SVETOVALNI CENTER ZA OTROKE, MLADOSTNIKE IN STARŠE
61000 Ljubljana, Gotska 18

OBVESTILO

Svetovalni center v Ljubljani bo v letošnjem letu ponovno organiziral prostovoljno delo študentov za pomoč otrokom, ki imajo učne in psihosocialne težave.

Za nepoklicne prostovoljne delavce bomo priredili ciklus predavanj o različnih vrstah težav pri otrocih in načinih pomoči.

Delo študentov bo strokovno vodeno. Razgovor o nepoklicnem prostovoljnem delu bomo imeli v Svetovalnem centru, v ponedeljek, 15. novembra 1982 ob 18,30 uri.

Če te veseli delo z otroki, pridi.

V primeru, da se razgovora ne moreš udeležiti, se oglasi kadarkoli osebno ali po telefonu na naslov:

Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše, Gotska 18, 61000 Ljubljana telefon 559-251, interna 06.

Informacije posreduje in sprejema socialna delavka Marta Vodeb Bonač.

Direktorica:

Dr. Anica Mikuš Kos

Priloga 2

SVETOVALNI CENTER ZA OTROKE, MLADOSTNIKE IN STARŠE
61000 Ljubljana, Gotska 18

NAPOTNICA NEPOKLICNEMU PROSTOVOLJNEMU DELAVCU

I. OSNOVNI PODATKI O OTROKU ALI MLADOSTNIKU

1. Ime in priimek
2. Naslov
3. Starost let
4. Spol M Ž
5. Šola
6. Razred

II. DOKUMENTACIJA PROBLEM OV OZIROMA MOTENJ OTROKA

1. Vrsta otrokovih težav:

2. Morebitne somatske težave in vrsta medikamentozne terapije:

- epilepsija
- srčne bolezni
- izrazita telesna šibkost
- alergije
- nezgodništvo
- zelo slaba motorična koordinacija

3. Posebna sporočila:

4. S strokovnim delavcem, ki otroka obravnava, se lahko pogovorite vsak

5. S koordinatorjem nepoklicnega prostovoljnega dela se lahko posvetujete

Podpis koordinatorja akcije: Podpis strokovnega delavca:

Priloga 3

SVETOVALNI CENTER ZA OTROKE, MLADOSTNIKE IN STARŠE
61000 Ljubljana, Gotska 18

**DOGOVOR O SODELOVANJU V AKCIJI NEPOKLICNO
PROSTOVOLJNO DELO**

Podpisani..... Rojen.....
stanujoč..... telefon..... s stalnim bivališčem
telefon: študent fakultete/višje šole
oddelka za bom kot prostovoljni delavec sodeloval v
akciji Nepoklicno prostovoljno delo z otroki in prevzel eno od naslednjih
delovnih vlog:

- a) individualna učna pomoč otroku s specifičnimi učnimi težavami
- b) individualna učna pomoč otroku s psihosocialnimi težavami
- c) skupinsko delo z otroki s psihosocialnimi težavami na šoli

Podpis

Priloga 4

SVETOVALNI CENTER ZA OTROKE, MLADOSTNIKE IN STARŠE
61000 Ljubljana, Gotska 18

IZOBRAŽEVALNI PROGRAM ZA NEPOKLICNE PROSTOVOLJNE DELAVCE

1. Vloga nepoklicnega prostovoljnega dela pri varstvu duševnega zdravja
2. Etični vidiki terapevtskega dela z otroki
3. Prvi stik z otrokom in družino
4. Kaj so specifične učne težave
5. Emocionalni vplivi na učenje
6. Psihosocialne motnje pri otrocih
7. Obravnava vedenjskih problemov pri otrocih
8. Individualne razlike v temperamentu in razvoju
9. Otrok v skupini
10. Nekateri problemi sodobne družine
11. Otroci s težavami v socialnih stikih
12. Igra kot element terapije
13. Razgovor kot element terapije
14. Kaj pomeni prostovoljno delo za prostovoljnega delavca

Izkušnje prostovoljnih sodelavcev

Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani je ustanova za pomoč otrokom s težavami, ki se je doslej že večkrat predstavljala s svojimi dejavnostmi v različnih sredstvih javnega obveščanja. Tokrat predstavljamo prostovoljno delo študentk in študentov z otroki, ki smo ga razvili kot dopolnjujočo obliko pomoči ob strokovnem svetovalnem delu z otroki in starši. Namen je opozoriti ne neprecenljivo vrednost tovrstne pomoči. V zadnjem času, ki je čas hitrih sprememb, se prostovoljno delo vse bolj popularizira. V veljavo prihajajo spoznanja, da družba ne more rešiti vseh problemov, s katerimi se srečujemo ljudje, izključno na institucionalni ravni. Zato je prav, da ob vseh mogočih novih oblikah prostovoljnega dela, ki se pojavljajo kot odgovori na različne stiske ljudi, opozorimo tudi na tiste, ki v slovenskem prostoru pomenijo že tradicijo. Med projekti prostovoljnega dela z otroki je eden izmed takih prostovoljno delo na Svetovalnem centru.

Za kakšno pomoč gre? Študentke in študentje, prostovoljni sodelavci Svetovalnega centra, sporazumno s starši obiskujejo otroke na domu, se z

njimi družijo, učijo, rešujejo uganke, rišejo, pojejo, hodijo na sprehode in v kino, kratka, počnejo stvari, ki so za otroke lahko prijetne in koristne. Naš cilj je, da strokovno pomoč, ki jo otroci in starši prejema v instituciji v obliki svetovanja, dopolnimo z osebno in stvarno pomočjo študentov - prostovoljcev. Pomoč prostovoljcev je nepoklicna, prostovoljna in neplačana.

Majda, kaj te je pritegnilo k sodelovanju z našo ustanovo?

Že na začetku študija na Pedagoški fakulteti, na oddelku za vedenjske motnje, sem začela spoznavati, da pravzaprav o svojem bodočem delu ničesar ne vem. Spraševala sem se, kakšni otroci so to, kako se z njimi dela. Seveda mi faks na začetku na ta vprašanja ni odgovoril, saj je tako kot povsod drugod, študij zasnovan na teoretski podlagi.

Kmalu sem se znašla v drugem letniku. V programu smo imeli tudi ogled Svetovalnega centra. Tako sem se tam prvič seznanila s prostovoljnimi delom. Želela sem potešiti svojo radovednost in odločila sem se, da se bom vključila v ta program. Ker še nikoli nisem počela česa podobnega oziroma nisem imela stika z otroki s težavami, sem se prvega srečanja zelo bala. Spraševala sem se, ali bom tej nalogi sploh kos in ali me bo otrok sprejel. Odgovora nisem našla še na mnogo drugih vprašanj. Kljub temu pa mi je nek notranji glas govoril: "Vredno je poskusiti. Enkrat mora biti prvič."

Kaj pa je bil cilj tvojega dela?

Moj glavni cilj je bil pomagati otroku, da se prebije skozi osnovnošolsko šolanje in doseže tako stopnjo zrelosti in samozavesti, da bo uspešno končal tudi srednjo šolo oziroma se izučil kakega poklica. Moj cilj je bil stati mu ob strani, mu biti v oporo, mu pomagati, da se lažje orientira, da se bolje organizira, da lažje izbira, da postane samostojnejši in bolj zadovoljen s svojimi uspehi.

Teja, tudi ti si prostovoljka. Kako ti razumeš svojo vlogo?

Ker moja deklica potrebuje predvsem učno pomoč, sva se na samem začetku omejevali zgolj nanjo. Učili pa sva se drugače kakor v šoli. Vzeli sva si dovolj časa in pazili sva, da nisva začenjali s prezahtevnimi in zapletenimi nalogami. Skupaj sva izbirali načine reševanja nalog. Kasneje se je velikokrat zgodilo, da je Lučka sama "vodila" uro najinega srečanja. Še preden sem prišla, si je zamislila potek najinega sodelovanja. Tako si je razvijala samoiniciativnost in krepila samozavest. Kadar sva se odpravili na kakšen krajši sprehod ali v kinoteko, sva se kasneje o tem tudi pogovarjali, pogostokrat pa se je zgodilo, da je sama svoje občutke in misli o tem tudi zapisala.

Po enoletnem sodelovanju z mojo malo Lučko čutim, da sem na pravi poti do cilja. Vesela sem, ko me vsa ponosna predstavi svojim sošolkam in prijateljicam kot nekakšno starejšo prijateljico. Kot tisto, ki ji stoji ob

strani pri šolskih težavah, in tisto, ki deli z njo prijetne dni njenega otroštva. *Kaj pa ti, Sonja?*

Večkrat se je zgodilo, da sem že stala pred vrati mojega Petra, pa še vedno nisem vedela, kaj naj bi skupaj počela. Nobene ideje nisem imela, vrata pa so se nenadoma odprla. Ko sem ga vprašala, kaj naj bi delala, mi je ves navdušen odgovoril: "Učila!" Sprva sem se tej nalogi upirala, ker nisem hotela, da bi otrok ob moji navzočnosti dobil občutek, da mora nekaj storiti zaradi mene ali zaradi pričakovanja staršev. Potem pa se je izkazalo, da si otrok tega sam resnično želi. Želi si, da bi v šoli nekaj znal, pa tudi meni želi pokazati, kaj zmore sam. Vedno se mi je zdelo zelo pomembno, da sem v odnosu do otroka resnicoljubna. Pohvalila sem ga takrat, ko si je to zaslužil oziroma se je trudil, da bi bil uspešnejši. Poskušala sem ga jemati takega, kot je. Prizadevala sem si, da bi mu odkrivala in mu pokazala tista področja, tiste lastnosti, vse tisto, kar imajo tudi drugi otroci. Ne zdi se mi primerno, da otrokom pogosto govorimo in dajemo za zgled druge otroke, ki so boljši od njih. Najti moramo njim enake, ker je potem teža njihove bridkosti veliko manjša.

Pri svojem delu z otrokom sem poskušala slediti naslednjim načelom:

- pazila sem, da nisem brez potrebe poudarjala otrokovih pomanjkljivosti in njegove zmedenosti;
- o njegovih težavah sem se pogovarjala z drugimi samo v njegovi prisotnosti, nikoli pa o njih nisem govorila s tistimi, ki za to niso poklicani;
- nikoli nisem uporabljala besed, kot so "ni normalen", je prizadet, je malo tako..., ker vse to preprosto ni res, take oznake pa bi mu lahko zgolj škodoval;
- ker sem se čutila poklicano za delo z otroki s težavami, sem si prizadevala, da bi ohranila njegovo zaupanje;
- bila sem mu na voljo, če je bilo mogoče, tudi takrat, ko se je znašel v težavah;
- dajala sem mu vedeti, da je on tisti, ki je prišel do uspeha, čeprav z mojo pomočjo; na prvem mestu so bile vedno njegove zasluge in njegov trud.

Helena, ti si svojo Barbaro obiskovala tri leta. Bi nam lahko povedala, kaj ti to delo pomeni?

Najprej je veliko že to, da mi je nekdo zaupal samostojno delo z otrokom - tako starši kot institucija. Res je, da smo imeli študentje na sestankih možnost pogovora s strokovnjaki, vendar pa si kot prostovoljec v konkretni situaciji sam in ukrepaš tako, kot se tebi zdi prav. Recimo - nihče te ne nadzoruje tako natančno kot pri vajah na fakulteti.

Positivna izkušnja se mi zdi tudi to, da sem si začela postavljati

nekoliko realnejše cilje glede tega, kaj v praksi lahko dosežem in česa ne morem. Na začetku sem imela občutek, da bi se probleme dalo veliko bolje in hitreje rešiti in da sama lahko ogromno naredim. Počasi sem spoznavala, da se tudi na tem področju ne da premikati gora. Mladi smo pogosto zelo kritični, mnenja smo, da bi se dalo marsikje narediti več in bolje. Toda ko sem na tak način pokukala v prakso, me je vse skupaj postavilo na realnejša tla. To se mi zdi dobro.

Prednost, ki jo omogoča ta projekt prostovoljnega dela, je tudi to, da kot prostovoljec prihajaš v družino le za uro in pol na teden. V tem času se zgodi veliko stvari, ni jih pa toliko, da jih v enem tednu ne bi mogel sam pri sebi razgraditi in sam oceniti, kdaj si reagiral prav, kdaj ne in kako bi bilo lahko tudi bolje. Prednost je lahko tudi to, da spremljaš le enega otroka. S tem opaziš drugačne podrobnosti, kot če vodiš skupino. Ustvarja se tudi tesnejša povezanost, kar nekateri otroci potrebujejo. In ne nazadnje - z mojo Barbaro sva se skupaj veselili vsakega uspeha, vsakega lepega dogodka.

Prostovoljno delo mi je vzelo veliko časa - praktično eno popoldne v tednu, če štejem še pot do otroka in nazaj. Potem so bili tu še sestanki in predavanja za prostovoljce. Včasih ti tudi ne gre vse tako, kot si si predstavljal, in potem si slabe volje, čeprav vložiš veliko truda in naporov. Hkrati pa se naučiš več kot pri vajah, čeprav je le-teh več ur na teden. Koristni zame so bili tudi sestanki s prostovoljci, ko lahko še enkrat znova premisliš vse stvari in ko poslušаш druge, kako ravnaajo ali pa kako bi ravnali na tvojem mestu.

Prostovoljno delo res ni plačano z denarjem, je pa plačano s stvarmi, ki so dostikrat več vredne kot denar (zadovoljstvo, občutek, da si nekomu v pomoč) in jih za denar ni mogoče dobiti.

Iz pogovora s študentkami postanejo razvidne nekatere koristi prostovoljnega dela za vse udeležence v akciji. Poglejmo si najpomembnejše:

- Za otroka in družino pomeni pomoč prostovoljca razbremenitev, podporo, večanje zaupanja v lastne sposobnosti za premagovanje težav in večje zaupanje v možnosti pomoči, ki jih lahko nudi skupnost. Starši pogosto pripovedujejo, da se ob otrokovih problemih ne počutijo več tako sami, otrok zaradi doživljanja sprejetosti in uspehov ob pomoči prostovoljca postane bolj odprt, samozavestnejši in zadovoljnejši.
- Študentje s prostovoljnim delom dopolnjujejo svoje znanje, bogatijo socialne izkušnje, dejavno sodelujejo v socialnem prostoru, osebnostno rastejo.
- Od strokovnjaka zahteva prostovoljno delo odprtost in posluš za različne potrebe prejemnikov pomoči in predloge oziroma alternativne pristope prostovoljcev. Ti pogosto presenečajo s svojo samoiniciativnostjo, zavzetostjo in pripravljenostjo za poglobljanje znanja.

- Tako se zmanjšuje distanca med strokovnim delavcem, človekom v stiski in prostovoljcem. Nastaja skupni prostor, v katerem si različni udeleženci vsak v svoji vlogi, v odnosih medsebojnega sodelovanja, prizadevajo za rešitev problema.

Svetovalni center namerava v bodoče širiti in kvalitativno dopolnjevati različne modele prostovoljnega dela za otroke. Kot prostovoljce namerava poleg študentov in dijakov vključevati tudi starejše osebe. Razširitev dejavnosti podpira fundacija HACIN s sedežem v Bostonu in Ženevi.